

Smarta telefoner, surfplattor och appar för kommunikation och kognition – möjligheter och begränsningar

Livets möjligheter

10 – 11 mars 2014

Appar och habilitering – verktyg för kommunikation i vardagen

DART
Kommunikations- och
dataresurscenter

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Detta gör DART

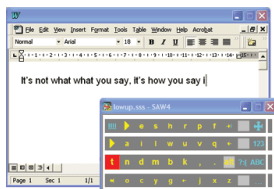
- Utreder och provar ut kommunikationshjälpmedel för barn, ungdomar och vuxna
- Utbildar inom
  - AKK (alternativ och kompletterande kommunikation)
  - Kommunikationsstöd
  - Tillgänglighet
- Bedriver forskning och utveckling inom ovanstående område

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Tekniska hjälpmedel för kommunikation

Telefoner och surfplattor = appar som hjälpmedel

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Projekt: Appar för kommunikation - ett webbforum

DART - Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus
och Hjälpmedelsinstitutet

i samarbete med:

Autism- och Aspergerföreningen

RBU Rörelsehindrade Barn och Ungdomar

FUB Föreningen för barn, ungdomar och vuxna med
utvecklingsstörning

medel från Arvsfonden

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Arbetsplan

- År 1: *Konstruktion och uppstart av webbforumet - klart*
  - År 2: Användarprovningar, tillverkning av material och vokabulär
  - År 3: Sammanställning och informationsspridning
- Fortlöpande utveckling av webbforumet

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Ett forum om appar som kompenserar,
kompletterar och stödjer
talet och språkförståelsen.

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Forum för kommunikations- och
kognitionsappar

www.hi.se/kommunikationsappar

[http://auld.hi.se/kognitionsapps](http://auld.hi.se/kognitionsappar)

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Bilder från Pictograms' author: Sergio Palao Origin: ARASAAC (<http://catedu.es/arasaac>) Licenses: CC (BY-NC-SA)

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Arbetsplan

- År 1: Konstruktion och uppstart av webbforumet - klart
  - År 2: *Användarprovningar, tillverkning av material och vokabulär*
  - År 3: Sammanställning och informationsspridning
- Fortlöpande utveckling av webbforumet

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Vem behöver kommunikationsstöd/AKK?

Tre huvudgrupper:

1. Behov av ett alternativt sätt att uttrycka sig
2. Behov av komplement för både uttryck och förståelse - i vissa situationer eller perioder i livet
3. Behov av alternativ för både uttryck och förståelse

(von Tetzchner 1996, fritt översatt)

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Grupp 1: Behov av ett alternativt sätt att uttrycka sig

Predictable – bygger på textinmatning, ordprediktion och sparade fraser med talstöd. Stödjer alternativa styrsätt.

GridPlayer – Färdiga bild- och textupplägg med talstöd. Kan redigeras med PC-programmet Grid 2.

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Grupp 2: Behov av komplement för både uttryck och förståelse - i vissa situationer eller perioder i livet

Samtala – stiliserade bilder i kategorier. Bilderna kan flyttas runt på en yta för att ha som stöd för samtal. Egna bilder kan också läggas in

GoTalk Now – möjlighet att använda bilder och symboler kopplat till talstöd, men också foton och videoklipp som stöd för samtalsämne både för samtalspartnern och den som har behov av kommunikationsstödet.

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Grupp 3: Behov av alternativ för både uttryck och förståelse

Story Creator – en av flera liknande appar att skapa berättelser i. Video, foton, inspelat ljud och text kan användas.

Niki Agenda – enkel schemaapp som kan använda ett litet antal medföljande bilder och egna bilder/foton för att tydliggöra vad som ska hända och vad som har hänt.

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

För att kommunikationsstöd/AKK ska fungera krävs att **omgivningen**:

- Har god kompetens och förmåga att kommunicera
- Använder ett tydligt och rikligt kroppsspråk
- Uppmärksammar alla kommunikativa initiativ – och olika uttryckssätt: kroppsspråk, ljud, tecken, bilder, tal....
- Låter kommunikationen få ta tid – och att man orkar vänta

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

För att kommunikationsstödet ska fungera krävs att **syftet med hjälpmedlet är tydligt:**

- adekvat och motiverande vokabulär
- fysiskt tillgängligt – att det finns till hands och att personen kan motoriskt använda det

Vem hjälper till och vem har tiden?

Fördelar med surfplattor/telefoner och appar

- Konsumentprodukter – teknik som är tillgänglig för allmänheten
  - behöver inte vänta på förskrivning
  - teknik som många kan
  - lätt(are) att bära med sig
  - många appar att välja – många gratis och billiga
  - apparaten ger tillgång till många olika funktioner

Begränsningar med surfplattor/telefoner och appar

- inte alltid förskrivningsbara
- var och en får stå för kostnaden – en del är dyra
- många appar att välja mellan
- brister i support och utveckling för många appar
- begränsade möjligheter till alternativa störsätt
- begränsningar i inställningar
- "lättillgänglighetens kors"
  - tekniken finns men kunskap om kommunikation och metodik för inläring och anpassning saknas

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Kontakta DART

031-342 08 01

www.dart-gbg.org

Ingrid Mattsson Müller, logoped
ingrid.mattsson-muller@vgregion.se
031-342 08 11

Maria Olsson
maria.in.olsson@vgregion.se
031-342 08 14

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

- Extra information som inte var med i föreläsningen, men som kan vara till nytta:

När och varför kan en app vara bra?

- Beror på individuella behov och svårigheter med t.ex
- Kommunikation
- Planering
- Komma ihåg avtalade tider
- Komma igång med aktiviteter
- Veta när det är dags att avsluta
- Klara ekonomi och inköp

Kommunicera

- Samtala

- Predictable

- Grid Player

- GoTalk Now

- Widgit Go SE

- Story Creator

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Planera och komma ihåg

- Visual Schedule planner

- Niki Agenda

- Day One

- Tasuc Schedule

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Fler appar

Läsa och lyssna

- Prizmo

- IntoWords

- Communilator

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Windows 8-plattor

- Appar körs som reguljära windowsprogram
- Ännu ganska utforskat inom vårt område...

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Möjligheter och begränsningar

Inställningar för säkerhet, tillgänglighet och användbarhet

- iOS

Allmänt

- textstorlek
- begränsningar – med lösenord kan man begränsa vilka appar som får användas och vissa aktiviteter

Hjälpmiddel för

- syn – voice over för uppläsning
- hörsel – ljudinställningar och undertexter
- inläring – guidad åtkomst för att hålla sig kvar inom en app
- fysik och motorik – Assistive Touch för alternativ styrning

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Möjligheter och begränsningar

Inställningar för säkerhet, tillgänglighet och användbarhet

- Android – varierar lite mellan versioner

Personligt

- språk och inmatning – inställningar och val av språk, tangentbord, röstsökning, talsyntes och mus/styrplatta

Tillgänglighet

- syn – Talk Back för uppläsning, inverterade färger och teckenstorlek
- lässtöd – talsyntesinställningar
- motorik – anpassning av rörelser

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Alternativa styrsätt

Om man har svårt att använda pekskärmen på sin platta/telefon kan man koppla in alternativa styrsätt.

Speciell kopplingsdosa används för att kunna använda vanliga kontakter

Speciella styrsätt utformade för området används för övrigt

Till Android kan olika typer av musstyrningar användas, exempelvis joystick eller huvudmus

Till iOS bygger alla styrsätt på kontaktstyrning

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Styrmöjligheter iOS

- Kontaktstyrning fungerar i appar som har den funktionen
- Fr o m iOS 7 finns det ett inbyggt system för kontaktstyrning. Ger val vad som ska utföras vid tryckpunkten, t ex tryck, dra, zooma... Fungerar olika beroende på hur appen är uppbyggd.
- Man använda skärmen som kontakt.
- Hur styrningen fungerar beror på hur appen är gjord/programmerad.
- Svårt att växla mellan appar och funktioner då de ofta kräver olika styrsätt och att också själva växlingen tar tid.

Lånat från Helena Hörkeby, StoCKK

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Styrning av Windows 8-platta

På Windows 8-plattor kan alternativa styrsätt kopplas in via USB-porten.

Nytt är att ögonstyrning fungerar med Windows 8-plattor (se www.tobii.com)

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

Länktips:

Autism & Aspergerföreningen i Skåne

<http://autismnvsokane.wordpress.com/appar-som-hjalpmedel/>

Tina Wiman, journalist, ingenjör och mamma till flera barn med s.k. bokstavsdiagnoser

<http://munderbar.wordpress.com/>

Särnät – Särskolans nätverk i Sverige

<http://www.sarnat.educ.goteborg.se/>

Habilitering & Hälsa i Stockholm

<http://habilitering.nu/vara-center-och-enheter/information-och-material/tips-och-anpassningar/smar-ta-telefoner-surfplattor>

DART

<http://dart-gbg.org/public/anpassningar/iOS-Android-appar.pdf>

Gunilla Almgren Bäck, specialpedagog och IKT-skolutvecklare i Mölndal – G-P 6 okt.

<http://gunillaalmgrenback.wordpress.com/>

iPad-studiecirkel för pedagoger

<https://sites.google.com/a/skola.malmo.se/ipad/8-ipad-alternativa-verktyg>

Öppna Facebookgrupper:

- Android surfplattor i skola och förskola
- Appar för Daglig verksamhet
- Appar för särskolan
- Appar för autism på svenska
- Neuropsykiatrisk mediabevakning
- The big five

Ingrid Mattsson Müller, Maria Olsson, DART

